

26.2.2016

Kunnan jäsenen tekemä osaliitosesitys kuntarakennelain (1698/2009) mukaan

Kuntarakennelain (1698/2009) 11 §:n mukaan esityksen kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan voi tehdä muutoksen kohteena olevan kunnan valtuusto, kuntien valtuustot yhdessä, kunnan jäsen tai ministeriö. Tässä muistiossa keskitytään kunnan jäsenen tekemien osaliitosesitysten vireillepanoon, sisältöön ja käsittelyyn. Kunnan jäsen on kuntalain (365/1995) 4 §:n mukaan henkilö, jonka kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on (kunnan asukas); yhteisö, laitos ja säätiö, jonka kotipaikka on kunnassa; sekä se, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa.

1. Esityksen sisältö

Esityksessä kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan on perusteltava kuntajaon muuttamisen tarve ja selvitettävä, miten 4 §:ssä säädetty kuntajaon muuttamisen ja 19 §:n 2 momentissa säädetty päätöksenteon edellytykset täyttyvät. Esityksessä on tarpeellisella tarkkuudella ilmoitettava kyseessä olevat alueet.

Lain 4 §:n mukaan kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos edistää 2 §:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa:

- 1) kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää kunnan toimintakykyä;
- 2) alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita;
- 3) alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia;
- tai
- 4) alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Kunnan on muodostuttava yhdestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jollei valtioneuvosto alueellisen eheyden osalta 4 luvussa tarkoitettua erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin päättä. Erityisellä kuntajakoselvityksellä pyritään siihen, että kunta muodostuisi yhdestä alueesta. Edellä 1 momentissa alueella tarkoitetaan yhden tai useamman kunnan tai niiden osan muodostamaa aluetta, johon kuntajaon muutos vaikuttaa. Kuntajaon muuttamisen edellytyksiä arvioidaan myös alueen tulevan kehityksen kannalta.

Kuntajakoa muutettaessa tulee pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Kuntajakoa muutettaessa tulee ottaa huomioon saamelaisten kielelliset oikeudet sekä saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto saamelaisten kotiseutualueella..

19 §:n mukaiset päätöksenteon edellytykset on kuvattu tämän muistion kappaleessa ”3. Päätöksenteo”.

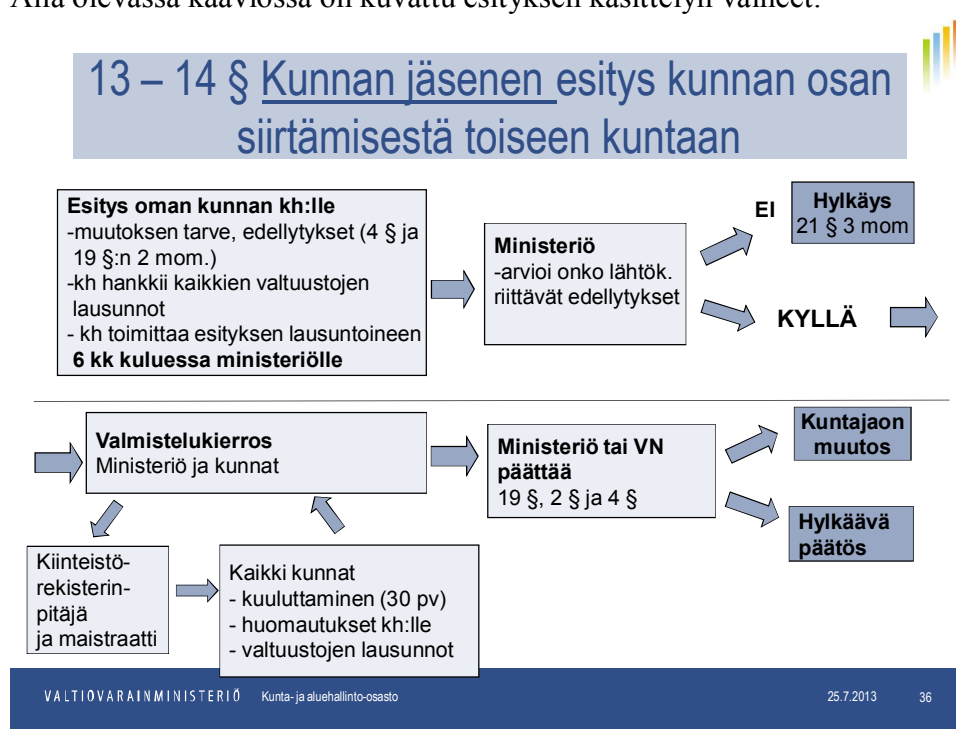

Kuntajakoa kehittämisen tavoitteena on kuntajakolain 2 §:n mukaisesti elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.

Elinvoimaisen kuntarakenteen kunnissa kiinnitetään huomiota aivan erityisesti elinkeinoihin ja työllisyyteen, talouteen ja henkilöstöön, yhdyskuntaan ja ympäristöön, palveluihin ja asiakkaisiin sekä demokratiaan ja kunnan johtamiseen. Alueellisella eheydellä säännöksessä tarkoitetaan sitä, että kunnan tulisi muodostua yhdestä ja mahdollisimman eheästä alueesta. Yhdyskuntarakenteen toimivuudella tarkoitetaan sitä, että työssäkäyntialueet, liikenneyhteydet ja muu yhteiskunnallinen perusrakenne soveltuvat mahdollisimman hyvin yhteen kuntajaon kanssa.

2. Esityksen vireillepano ja valmisteleva käsittely

Alla olevassa kaaviossa on kuvattu esityksen käsittelyn vaiheet.

Kunnan jäsen toimittaa esityksensä **oman kuntansa kunnanhallitukselle**, jonka **on hankittava** esityksestä **kaikkien muutoksen kohteena olevien kuntien valtuustojen lausunnot**. Lausunnosta tulee ilmetä kunnan kanta kuntajaon muuttamiseen perusteluineen. Kunnanhallituksen on toimitettava esitys ja kuntien lausunnot valtiovarainministeriölle **kuuden kuukauden kuluessa** esityksen vastaanottamisesta. Jos kunnan jäsenen esitys on olennaisilta osiltaan samanlainen kuin äskettäin kunnissa käsitelty esitys, voi kunnanhallitus toimittaa esityksen suoraan ministeriölle ilman muiden muutoksen kohteena olevien kuntien lausuntoja.

Kun valtiovarainministeriö on vastaanottanut kunnanhallituksen toimittamat kuntien valtuustojen lausunnot ja kunnan jäsenen esityksen, määrää se esityksen valmistelevasta käsittelystä, jollei se hylkää esitystä 21 §:n 3 momentin perusteella heti. Tällöin ministeriö katsoo, ettei kuntajaon muuttamiselle ole riittäviä edellytyksiä. Ministeriö voi perustellusta syystä myös lykätä valmistelevan käsittelyn aloittamista. Tällainen syy on esimerkiksi kunnassa vireillä oleva kokonaiskuntaliitos. Tällöin odotetaan kokonaisliitoksen voimaantuloa.

Muutoin ministeriö määrää esityksen valmistelevasta käsittelystä lain 14 §:n mukaisesti. Ministeriön on hankittava esityksestä asianomaisen kiinteistörekisterin pitäjän ja maistraatin lausunto. Kiinteistörekisterin pitäjän on liitettävä lausuntoonsa luettelo kunnasta toiseen siirrettävistä kiinteistörekisterin rekisteriyksiköistä ja niiden osista sekä tarpeen mukaan ehdotus kuntien välisen rajan sijainniksi. Maistraatin lausunnosta on käytävä ilmi siirrettäväksi esitetyn kunnan osan asukasmäärä ja kielisuhteet.

Ministeriön on sen jälkeen määrättävä, että muutoksen kohteena olevat kunnat varaavat asukkailleen ja muille, jotka katsovat asian koskevan itseään, tilaisuuden tehdä huomautus esityksestä. Huomautus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun huomautusten tekemistä koskeva kuulutus on kunnassa julkaistu siten kuin kunnalliset ilmoitukset julkaistaan. Huomautus on toimitettava sen kunnan kunnanhallitukselle, jonka asukas huomautuksen tekijä on tai johon nähden huomautuksen tekijä katsoo muuten olevansa asianosainen.

Muutoksen kohteena olevien kuntien valtuustojen on annettava esityksestä ja sitä koskevista huomautuksista lausuntonsa. Kunnan lausunto ja huomautukset on toimitettava asetetussa määräajassa ministeriölle.

3. Päätöksenteko

Valtioneuvosto päättää kuntajaon muuttamisesta tai sitä koskevan esityksen hylkäämisestä.

Valtiovarainministeriö voi päättää kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan, jos muutoksen kohteena olevan kunnan valtuusto ei ole sitä vastustanut, tai hylätä esityksen kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan, jos muutoksen kohteena olevan kunnan valtuusto on sitä vastustanut.

Kun kunnanhallitus on toimittanut esityksen lausuntoineen ministeriölle, voi ministeriö heti hylätä esityksen kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan, jos se katsoo, ettei kuntajaon muuttamiselle ole riittäviä edellytyksiä (ks. kappale 2). Muutoin ministeriö määrää esityksen valmistelevasta käsittelystä 14 §:n mukaisesti.

Päätöksenteon edellytykset

Kaikissa tapauksissa arvioidaan, täyttäisikö esitetty kuntajaon muutos lain 4 §:n mukaiset edellytykset ja edistäisikö se 2 §:n mukaisia kuntajaon kehittämisen tavoitteita:

Kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.

4 § Kuntajaon muuttamisen edellytykset

Kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos edistää 2 §:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa:

- 1) kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää kunnan toimintakykyä;
- 2) alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita;
- 3) alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia;
- tai
- 4) alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Kunnan on muodostuttava yhdestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jollei valtioneuvosto alueellisen eheyden osalta 4 luvussa tarkoitetun erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin päättä. Erityisellä kuntajakoselvityksellä pyritään siihen, että kunta muodostuisi yhdestä alueesta. Edellä 1 momentissa alueella tarkoitetaan yhden tai useamman kunnan tai niiden osan muodostamaa aluetta, johon kuntajaon muutos vaikuttaa. Kuntajaon muuttamisen edellytyksiä arvioidaan myös alueen tulevan kehityksen kannalta.

Kuntajakoa muutettaessa tulee pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Kuntajakoa muutettaessa tulee ottaa huomioon saamelaiden kielelliset oikeudet sekä saamelaiden oikeus alku-peräiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä saamelaiden kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto saamelaiden kotiseutualueella..

Osaliitoksissa arvioidaan tämän lisäksi, täyttääkö esitys 19 §:n mukaiset päätöksenteon edellytykset siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan:

19 § Päätöksenteon edellytykset siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan

Kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan voidaan päättää, jos minkään muutoksen kohteena olevan kunnan valtuusto ei vastusta muutosta.

Kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan voidaan päättää valtuuston vastustuksesta huolimatta, jos:

- 1) muutos on muutosta vastustavan kunnan kannalta vähäinen ottaen huomioon muutoksen vaikutukset kunnan asukasmäärään, maapinta-alaan, kunnallisiin palveluihin, talouteen, elinkeinotoimintaan, yhdyskuntarakenteen kehitykseen tai muihin niihin verrattaviin seikkoihin; tai
- 2) 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun alueen kehittäminen edellyttää muutosta eikä muutos merkittävästi heikennä muutosta vastustavan kunnan toimintakykyä ja edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä tai rahoituksesta.

Päätös kuntajaon muuttamisesta on lain 22 §:n mukaan tehtävä ennen muutoksen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppua. Kuntajaon muutos on määrättävä tulemaan voimaan kalenterivuoden alusta.